

Analitičar Gjenero: O zelenoj tranziciji Hrvatske i Europe u ratnom trenutku

ANALITIČAR EUROPA HRVATSKA DAVOR GJENERO ZELENA TRANZICIJA (SEARCH/ANALITIČAR EUROPA HRVATSKA DAVOR GJENERO ZELENA TRANZICIJA)

26.10.2023. 18:08

Autor: Andrea Latinović Foto:

([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https%3A%2F%2Fzelenahrvatska.hina.hr%2Fcontent%2F11449470%2Fanaliticar-gjenero-o-zelenoj-tranziciji-hrvatske-i-europe-u-ratnom-trenutku)

[u=https%3A%2F%2Fzelenahrvatska.hina.hr%2Fcontent%2F11449470%2Fanaliticar-gjenero-o-zelenoj-tranziciji-hrvatske-i-europe-u-ratnom-trenutku](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https%3A%2F%2Fzelenahrvatska.hina.hr%2Fcontent%2F11449470%2Fanaliticar-gjenero-o-zelenoj-tranziciji-hrvatske-i-europe-u-ratnom-trenutku))

([https://twitter.com/home?](https://twitter.com/home?status=https%3A%2F%2Fzelenahrvatska.hina.hr%2Fcontent%2F11449470%2Fanaliticar-gjenero-o-zelenoj-tranziciji-hrvatske-i-europe-u-ratnom-trenutku)

[status=https%3A%2F%2Fzelenahrvatska.hina.hr%2Fcontent%2F11449470%2Fanaliticar-gjenero-o-zelenoj-tranziciji-hrvatske-i-europe-u-ratnom-trenutku](https://twitter.com/home?status=https%3A%2F%2Fzelenahrvatska.hina.hr%2Fcontent%2F11449470%2Fanaliticar-gjenero-o-zelenoj-tranziciji-hrvatske-i-europe-u-ratnom-trenutku))

ZAGREB, 26. listopada 2023. (Hina) - Europa, ali i širi dio, posebice sada Bliski istok, u najtežoj su geopolitičkoj i geostrateškoj situaciji još od završetka Drugog svjetskoga rata.

Ruska agresija na Ukrajinu, najveću europsku državu, uvela je Europu u pravi rat i strahovanje da bi se on mogao preliti i preko istočnih granica.

Prije nepunih je mjesec dana krenuo i opasan sukob između Izraela i palestinske terorističke organizacije Hamas.

Koliko Europa, a samim time i Hrvatska, kao njezina važna članica, imaju, ne samo interesa, već i vremena koje brzo "curi", baviti se prevažnim temama, poput zaštite okoliša, klimatskim promjenama, zelenom tranzicijom i borbom za jedini planet koji imamo?

Jesmo li načelno zakasnilo u planovima, razvoju, strategiji i pitanjima od globalnog strateškoga značaja?

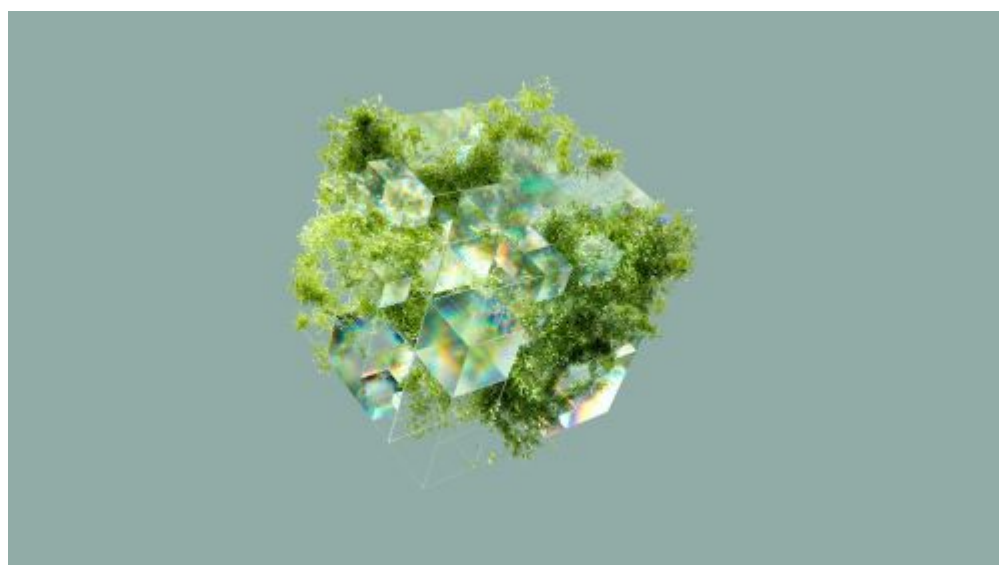

Foto: Artificial Intelligence/Pexels

O ovim smo temama razgovarali za Hinu s našim uglednim političkim analitičarom, **Davorom Gjenerom**.

Foto: Davor Gjenero/Screenshot Youtube

"Iako je Europska unija i prije invazije **Putinova** režima u Rusiji na Ukrajinu definirala temeljne ciljeve ekološke i digitalne tranzicije, tek je napad na Ukrajinu i uvođenje europskih sankcija tu politiku učinio vitalnom za Europsku uniju. Naime, u tom je trenutku propala koncepcija, koja je dovela do visoke ovisnosti Europske unije o fosilnim gorivima, prije svega nafti i plinu, iz Rusije.

Iako je nekima djelovala utješno rečenica bivšega američkog predsjednika **Baracka Obame**, kako je Rusija zapravo država trećeg svijeta, koja na svjetskom tržištu može ponuditi samo energente, sirovine i oružje, energetska ovisnost europskog centra, a prije svega Njemačke, koju je simbolizirala izgradnja Sjevernog toka 2, pokazala se strašnim hazardom.

Kao strašni hazard se pokazalo i to da europski stratezi nisu shvaćali da je cijeli projekt Sjevernog toka 2 posve geopolitički i da je taj projekt priprema za invaziju Rusije na Ukrajinu, jer je tim projektom trebalo osigurati alternativni dobavni pravac, a Ukrajinu ostaviti izoliranu od ruskih plinskih tokova - ukrajinskim teritorijem, naime, prolazi i naftovod Družba, koji s Rusijom povezuje istok Njemačke, Poljsku, Slovačku i Mađarsku", govori nam na početku razgovora analitičar Gjenero.

Foto: Sjeverni tok 2/Wikipedia

Europa kao "padobran"

Zatim nastavlja dalje precizno analizirati situaciju s provođenjem "zelenih politika" na geostrateškom planu.

"Hazarderska politika njemačke kancelarke **Angele Merkel** nije vodila računa o opasnosti kojoj izlaže svoju državu, ali i gospodarstva koja su u EU ovisna o njemačkom. Pokazalo se da je međudržavno povezivanje važan padobran, važan mehanizam zaštite od ovakvih pogrešnih politika.

S jedne strane, padobranom se pokazala Europska unija sa svojom zelenom tranzicijom, a s druge euroatlantsko savezništvo i sposobnost Sjedinjenih Američkih Država, da svojim energetskim izvorima ublaže šok nastao prekidom odnosa s Rusijom. Naravno, politika je uvijek pragmatična, pa odgovor na krizu koji je uslijedio u teško pogođenoj Njemačkoj i nije 'košer', jer je odjednom revalorizirano značenje ugljena kao energenta, bez obzira na negativan utjecaj korištenja tog energenta na ostvarivanje zajedničkih ekoloških ciljeva".

Foto: Zagađenje/Pexels

Uspjeh, ili nemoć?

Davor Gjenero navodi i sljedeće:

"Europska zelena tranzicija ne bi imala šansi za tako uspješno provođenje, kakvo sada valja očekivati, da nije bilo prekida odnosa s Rusijom i energetske šoka koji je taj prekid izazvao. Naime, ekološki ciljevi pragmatičnim ekonomskim lobijima uvijek se čine utopističkim i nerelevantnim, tako dugo dok ih nešto snažno ne pritisne da prihvate te ciljeve.

Jako je teško javno zagovarati ono što smatramo javnim dobrima, dakle, one politike koje osiguravaju neki boljitak koji ne pripada samo jednoj pojedinoj skupini, nego svim ljudima, pribavljanje onih javnih dobara iz korištenja kojima nitko ne može biti isključen.

Javna dobra su takva da bi svi morali zagovarati njihovo pribavljanje, ali interes se čini disperziran, za razliku od pribavljanja privatnih dobara, za koja su dobro organizirane skupine lobista i zagovarača snažno zainteresirane.

Bez rizika ne prolazi niti vezivanje potpora uz provođenje politika koje doprinose javnom dobru. Najbolje to vidimo iz afere Vjetroelektrane, jer je uspostavljen sustav u kojem netko može, a netko ne može ostvariti relativno visoke potpore, narušeno je slobodno tržišno takmičenje, a pritom se cijeli sustav uspostavljao kroz razdoblje više vladinih administracija.

Foto: Vjetroelektrane/Pexels

U takvom sustavu jačaju lobistički interesi i otvara se prostor manipulacija od strane onih koji sudjeluju u regulaciji. Sustav koji bi trebao djelovati kao sustav socijalno tržišnog gospodarstva vrlo lako, unatoč više stupnjeva kontrole u sustavu, može se pretvoriti u zatvoreni sustav koji generira korupciju, a samim time minimalizira pozitivne eksternalije koje bi trebao proizvesti", analizira Gjenero.

Uvijek postoji- "ali"...

"Kada je na stolu javni novac, kojim treba poticati ostvarivanje nekog poželjnog društvenog cilja, nužno je osigurati više preduvjeta da bi sustav mogao efikasno funkcionirati. Jedan od preduvjeta je providnost procedura, otvorenost sustava i očuvanje konkurentnosti, unatoč tome što sustav djeluje kao reguliran, a ne kao sustav slobodnog tržišta.

Drugi uvjet je kontrola procesa donošenja javnih odluka i izgradnja mehanizama javne dostupnosti podataka. Nužna je visoka razina građanske kulture i postojanje institucija civilne kontrole, ali i mogućnost organiziranja interesa dionika u procesu, koji imaju uvid u proces donošenja odluka i mogućnost kontrole nad donesenim odlukama.

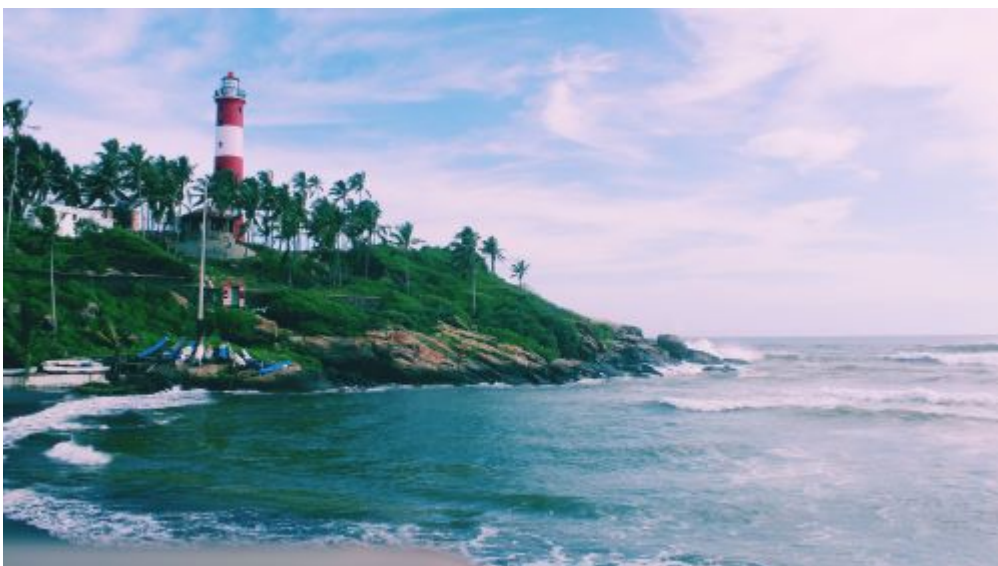

Foto: Svjetionik/Pexels

Nužno je, nadalje, razvijanje kompetencija javnih medija, koji danas nedovoljno kvalitetno i nedovoljno ekspertno prate probleme vezane uz energetske tranziciju.

Naime, energetska tranzicija skup je posao i njezina cijena samo do neke mjere može biti pokrivena subvencijama iz europskog proračuna.

Samo utjecajem na racionalno vođenje politika vezanih uz energetske tranziciju, poticanjem ekonomije obujma s jedne i inovativnost s druge strane, može se utjecati na to da ta politika bude takva da se ekonomije država članica Unije mogu nositi s tim troškovima, a s druge strane, samo reguliranjem globalizacije i utjecajem na to da svi akteri u globalnom tržištu snose jednake troškove energetske politike, može očuvati konkurentnost europskih gospodarstava", taksativno navodi naš sugovornik.

Kako stojimo sa zelenom tranzicijom u Hrvatskoj?

Ima odgovor i na ovo kompleksno pitanje.

"Kada je riječ o Hrvatskoj, ona ima relativnu sreću zbog povoljnog udjela obnovljivih izvora energije u njezinom energetske miks. Na početku procesa Hrvatska je oko 28 posto energetske potrošnje podmirivala iz obnovljivih izvora, prije svega iz hidrološkog potencijala, a vrlo je brzo taj udio podigla na

oko 31 posto, dok je prosjek Europske unije na početku procesa energetske tranzicije bio daleko niži, oko 22 posto.

Foto: Roški slap, Nacionalni park Krka/Pexels

Slabije stojimo s udjelom u emisiji stakleničkih plinova, jer nam je i baza s koje krećemo relativno nepovoljna, jer se energetska otisak uspoređuje s 1990. godinom, koja je u Hrvatskoj bila godina krize i početka agresije, pa sada emitiramo oko 70 posto stakleničkih plinova, u odnosu na 1990. godinu, a prosjek EU je bitno manji, oko 66 posto, što je vrijednost koju bi Hrvatska mogla ostvariti tek negdje 2030. godine, uz dobro upravljanje javnim politikama".

Ipak, zaključuje Davor Gjenero, stanje je, zapravo, ovakvo:

"Hrvatski start nije povoljan, niti kad je riječ o stopi recikliranja otpada, pri čemu s oko 30 posto za prosjekom EU zaostajemo za gotovo 20 posto.

Mehanizmi europskog semestra, permanentnog nadzora procesa i napredovanja, dobri su i korisni za upravljanje javnim politikama vezanima uz energetska i zelenu tranziciju, a ove politike u europskom su okviru postavljene tako da države članice tjeraju na to da politike provode dugoročno i sustavno, bez obzira na promjene administracija.

Foto: Slapovi Krke/Pixabay

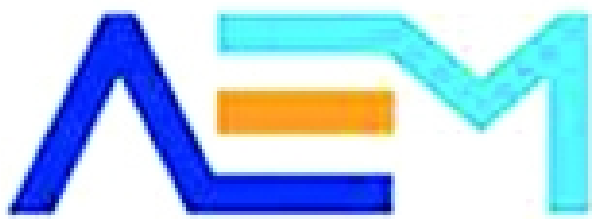
Time se jača i europsko načelo dobrog upravljanja, koje inzistira na tome da se odluke donose tako da ne prevladava politički interes u odlučivanju, nego da odluke budu takve da optimalno štite interese svih relevantnih društvenih dionika i da se pri donošenju odluka interesi i prioriteta svih dionika moraju uzimati u obzir".

Foto: Blato, otok Mljet

**Dopušteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.*

Tekst je nastao u okviru projekta kojeg je finansijski podržala Agencija za elektroničke medije iz "programa poticanja novinarske izvrsnosti".

Agencija za elektroničke medije
Agency for the electronic media